

Skipulagsstofnun
b.t. Jóns Smára Jónssonar
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Reykjavík, 21. október 2022
UST202208-179/A.P.
08.12.00

Efni: Mat á umhverfisáhrifum - umhverfismatsskýrsla - eldisstöð laxfiska á landi í Viðlagafjöru - Vestmannaeyjar

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar er barst 19. ágúst sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um ofangreinda umhverfismatsskýrslu.

Starfsemin og breyting á henni er háð starfsleyfi Umhverfisstofnunar skv. lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir. Málshraðaviðmið stofnunarinnar vegna útgáfu starfsleyfa er allt að 240 dagar frá móttöku fullnægjandi umsóknar.

Umhverfisstofnun veitti umsögn um tillögu að matsáætlun vegna ofangreindrar framkvæmdar þann 13. ágúst 2021.¹

Framkvæmdarlýsing

Fyrirtækið Icelandic Land Farmed Salmon (hér eftir nefnt framkvæmdaraðili) hyggst hefja landeldi í Viðlagafjöru í Vestmannaeyjum. Áætluð framleiðsla er 11.500 tonn á ári með 7.000 tonna hámarkslífmassa á hverjum tíma. Fiskeldið verður byggt upp í tveimur áföngum og verður framleiðsla fyrri áfanga 4.900 tonn á ári. Heildarstærð lóðar er 9,11 ha en svæðið er raskað og hefur verið nýtt til efnistöku. Seinni áfangi framkvæmdarinnar gerir ráð fyrir samtals 21 stórum kerjum og 9 minni. Kerin verða yfirbyggð. Einnig er gert ráð fyrir vinnslu- og þjónustuhúsi. Vegna skorts á ferskvatni í Vestmannaeyjum verður notast við svokallaða RAS tækni og verður hver lítri vatns endurnýttur um 500 sinnum.

Frá því að matsáætlun fyrir fyrirhugaða framkvæmd var kynnt hefur framkvæmdaraðili ákveðið að bæta við seiðaeldisstöð í Friðarhöfn. Fyrirhugað er að seiðin verði 60-100 g þegar þau verða flutt að frumeldiskerjum í Viðlagafjöru. Hámarkslífmassi seiðaeldisstöðvarinnar verður 200 tonn. Fyrirhuguð er bygging 5.000-6.000 m² húsnæði fyrir seiðaeldisstöð.

Mat á umhverfisáhrifum

Í umhverfismati voru áhrif framkvæmdarinnar á eftirfarandi átta umhverfisþætti metin: grunnvatn- og sjávarstrauma; viðtaka; landslag, sjónræn áhrif, útivist og ferðaþjónusta; lyktarmengun; áhrif efnisvinnslu á jarðefnalager Vestmannaeyja; atvinnulíf og byggðarþróun; fugla; jarðmyndanir og verndarsvæði.

---

¹https://www.ust.is/library/sida/Umhverfisstofnun/Ums%20um%20TAM%20eldisst%c3%b6%c3%b0%20Vestmannaeyjum_undirrita%c3%b0.pdf

Niðurstaða framkvæmdaraðila er að framkvæmdin muni hafa jákvæð áhrif á landslag, sjónræn áhrif, útivist og ferðaþjónustu og atvinnulíf og byggðaðróun en óveruleg áhrif á hina sex umhverfisþættina.

Umhverfisstofnun hefur farið yfir umhverfismatsskýrsluna og gerir eftirfarandi athugasemdir.

Vatn

Á bls. 47 í skýrslunni er fjallað um vatnsleiðni og lekt jarðlaga í Vestmannaeyjum. Þar segir að í ljósi þess að grunnvatn er lítið sem ekkert þurfi ekki að hafa áhyggjur af því að það mengist.

Umhverfisstofnun vill ítreka það sem bent var á í umsögn um matsáætlun að þrátt fyrir að grunnvatn sé salt þá fellur það samt undir skilgreiningu grunnvatns í 3. gr. reglugerðar nr. 535/2011 um flokkun vatnshlota, eiginleika þeirra, álagsgreiningu og vöktun sem segir að grunnvatn er „vatn, kalt eða heitt, sem er neðan jarðar í samfelldu lagi, kyrrstætt eða rennandi, og fyllir að jafnaði allt samtengt holrúm í viðkomandi jarðlagi.“ Því gildir um það eins og önnur grunnvatnshlot að það skal vera í góðu ástandi má ekki falla um ástandsflokk, gerist slíkt þarf framkvæmdaraðili að fara í aðgerðir til að draga úr álagi á vatnshlotið.

Fráveita

Samkvæmt skýrslunni verða tromlusíur nýttar til að hreinsa fastefni frá fráveituvatni seiðaeldisstöðvarinnar áður en því er veitt í fráveitukerfi Vestmannaeyjabæjar.

Fráveitunni frá matfiskaeldinu verður þannig háttað að fyrst er um að ræða grófsíun í kerjum, svo fer vatnið í gegnum tromlufilter þar sem 75% fastefnis er hreinsað frá áður en fráveituvatnið fer í viðtakatjörn.

Umhverfisstofnun bendir á að í starfsleyfi verður gerð krafa um að losun fosfórs megi ekki fara fram úr 10 kg/tonn af lífmassaukningu á ári. Ekki verður heimil önnur losun á þeim efnum sem talin eru upp í listum I og II í viðauka reglugerðar nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns. Þetta ákvæði á bæði við um seiða- og matfiskaeldið.

Umhverfisstofnun bendir á að ef til kemur að framkvæmdaraðili getur ekki nýtt viðtakatjörn til frekari hreinsunar á fráveituvatni og þarf að nýta lagnir í stokki til sjávar, skulu þær lagðar í samræmi við 9. gr. reglugerðar nr. 798/1999 um fráveitur og skólp. Ef ómögulegt reynist vegna landfræðilegra aðstæðna að leggja fráveitulögn í samræmi við kröfur reglugerðarinnar getur framkvæmdaraðili óskað eftir undanþágu fyrir lagningu útrásar til heilbrigðisnefndar skv. grein 9.7.

Úrgangur

Fram kemur að fastefni verði nýtt eins og kostur er með sjálfbærni og hringrásarhugmyndir að leiðarljósi. Gert hefur verið samkomulag milli framkvæmdaraðila, sveitarfélagsins og Landgræðslunnar um meðhöndlun og nýtingu fastefnis sem fellur til og inniheldur mikið af köfnunarefni og fosfór sem er því næringarríkt og hentar vel til áburðar. Umhverfisstofnun bendir á að notkun

fastefnis/seyru til áburðar er háð samþykki Matvælastofnunar. Því bendir stofnunin á að leita skal samþykkis Matvælastofnunar áður en/ef ætlunin er að nota fastefnið í áburð.

Að auki kemur fram að áform séu um að nýta laxaseyruna/fastefnið til gasgerðar til framleiðslu á raforku en þessi áform eru á frumstigi. Umhverfisstofnun telur afar jákvætt að hugað sé að endurnýtingu úrgangs og bendir á stefnu stjórnvalda, *Í átt að hringrásarhagkerfi*, sem kom út í júní 2021 en samkvæmt henni er stefnt að því að hætta alfarið urðun lífbrjótanlegs úrgangs.

Fuglar

Fram kemur í umhverfismatsskýrslunni að Vestmannaeyjar hafi verið skilgreindar sem alþjóðlega mikilvægt fuglasvæði samkvæmt viðmiðum alþjóðlegu fuglaverndar-samtakanna, BirdLife International. Þar er að finna stærstu lundabyggð landsins og þar eru fuglategundir sem ná alþjóðlegum verndarviðmiðum eins og lundi, fýll, stormsvala, skrofa, sjósvala, súla, rita, langvía og álka.

Samkvæmt niðurstöðum umhverfismatsins er ekki talið að framkvæmdin hafi neikvæð áhrif á fugla þar sem kerin verða yfirbyggð og lýsingu haldið í lágmarki. Þó er gert ráð fyrir að fuglar muni sækja í lífræn efni í viðtakatjörn og því ætlar framkvæmdaraðili að vakta hana og grípa til aðgerða ef sú verður raunin. Þá verða settar fuglafætur við tjörnina eða net strengt yfir hana.

Umhverfisstofnun telur jákvætt að kerin verði yfirbyggð og þar af leiðandi verði minni ljósmengun sem getur haft áhrif á lundapysjur. Stofnunin tekur undir mikilvægi þess að viðtakatjörnin sé vöktuð og að gripið sé strax til aðgerða ef í ljós kemur að fuglar sækji í tjörnina.

Landslag, sjónræn áhrif, útivist og ferðaþjónusta

Í skýrslunni segir að aðkomuvegur muni liggja á sama stað og núverandi vegur en verður uppbyggður. Fram kemur að vegurinn muni því liggja á þegar röskuðu svæði í hrauninu. Umhverfisstofnun telur jákvætt að ákveðið hefur verið að byggja upp núverandi veg frekar en að raska frekara hrauni sem nýtur verndar skv. 61. náttúruverndarlaga nr. 60/2013.

Niðurstaða framkvæmdaraðila er sú að áhrif á landslag, sjónræn áhrif, útivist og ferðaþjónustu verði jákvæð þar sem núverandi ástand svæðisins sé slæmt með tilliti til ásýndar. Umhverfisstofnun telur afar hæpið að meta áhrif eldisstöðvar að þessari stærðargráðu á landslag, útivist og ferðaþjónustu jákvæð. Þau mannvirki sem fylgja fiskeldinu verða að mati stofnunarinnar mjög áberandi, sér í lagi frá Eldfelli og Heimakletti þrátt fyrir að stöðin standi lágt í landi og stöðin verði látin falla að umhverfi sínu eins og mögulegt er með efnis- og litavali. Þá eru ótaldir flutningabílar sem munu fara um svæðið sem er á náttúruminjasrá vegna stórfenglegs landslags en þeir verða 1.850 á ári samkvæmt töflu 2.12.

Niðurlag

Umhverfisstofnun telur umhverfismatið vel unnið og jákvætt hve vel er hugað að hreinsun frárennslis frá matfiskaeldinu. Að mati stofnunarinnar mun framkvæmdin hafa neikvæð áhrif á landslag, útivist og ferðaþjónustu en þau áhrif verði lágörkuð með því að hafa

stöðina lágt í landi og með efnis- og litavali mannvirkja. Stofnunin telur að meta hefði átt áhrif flutninga og umferðar vörubíla á umhverfisþáttinn. Stofnunin telur mikilvægt að fylgst verði með hvort fuglar sæki í æti í viðtakatjörninni og ef sú verður raunin, að gripið verði til aðgerða um leið.

Virðingarfyllst,

Agnes Þorkelsdóttir
sérfræðingur

Sverrir Aðalsteinn Jónsson
teymisstjóri